

۸ میلیون دلار؛ آورده ارزی قارچ

ترجمه و گردآوری: بابک جمالی

قارچ خوراکی از دیرباز به عنوان یک ترکیب خوراکی مفید در سبب تغذیه انسان جای داشته، براساس داده‌های باستانی، شناخت آدمی از قارچ خوراکی به قبل از شهرنشینی و شروع

کشاورزی (از حدود ۱۳ هزار سال پیش) باز می‌گردد. مدارک قابل اعتمادتر از مصرف قارچ به چند سده قبل از میلاد در چین باستان می‌رسد. پرورش قارچ کسب و کاری سودمند در نظر گرفته می‌شود. کشور چین با فاصله بسیار زیادی از دیگر رقبای

بزرگ‌ترین تولیدکننده قارچ خوراکی دنیاست (۶۵ درصد تولید جهانی). در ایران پرورش قارچ از سال ۱۳۳۷ آغاز شد. براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۴، حدود ۱۲۳ هزار تن قارچ خوراکی در کشور تولید شد. قابل ذکر است ایران مقام هشتم تولید جهانی قارچ را در اختیار دارد.

تولید ۶۵ درصد قارچ جهان در چین

کشور چین با فاصله بسیار زیادی از دیگر رقبای بزرگ‌ترین تولیدکننده قارچ خوراکی دنیاست (۶۵ درصد تولید جهانی). کشورهای ایتالیا با ۱۰، ایالات متحده آمریکا ۵، هلند ۴ و لهستان ۲/۵ درصد از سهم جهانی از دیگر تولیدکنندگان برتر جهانی هستند.

۱۱۸ هزار تن قارچ ایرانی

در سال ۸۳ از ۱۴ هکتار سطح زیر کشت قارچ‌های خوراکی کشور نزدیک به ۱۶ هزار تن محصول برداشت شد. براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۳، آمار تولید قارچ خوراکی در کشور به حدود ۱۱۸ هزار تن رسید.

آهن کلسیم و فسفر

قارچ خوراکی سرشار از ویتامین‌ها (از جمله گروه B و D)، املاح معدنی (مانند آهن، کلسیم، فسفر)، اسیدهای آمینه و پروتئین است. این محصول در بسیاری از کشورها به عنوان محصولی با ارزش غذایی بالا جایگاه ویژه‌ای در تولید دارد.

۲۱ کیلوگرم در هر متر مربع

در ۱۰ سال گذشته عملکرد تولید قارچ خوراکی از ۱۳ کیلوگرم به ۲۱ کیلوگرم در هر متر مربع افزایش یافته است. عملکرد تولید قارچ در کشورهایی مانند هلند و آلمان تا ۳۵ تا ۴۰ کیلوگرم در هر متر مربع است.

۳ تا ۴ کیلوگرم

کشورهای بلژیک، آلمان، سوییس، سوئد، انگلستان و فرانسه در زمره عمده‌ترین کشورهای مصرف‌کننده قارچ در دنیا قرار دارند و مصرف سرانه قارچ در این کشورها به صورت میانگین بین ۳ تا ۴ کیلوگرم در سال اعلام شده است.

قارچ ۷۰۰ نوع خواص دارویی دارد

حدود ۱۴ هزار گونه قارچ در دنیا وجود دارد که ۲ هزار نوع آن خوراکی است و حدود ۷۰۰ نوع خواص دارویی دارند. تولید و پرورش قارچ دارویی یکی دیگر از برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی برای تولید قارچ است.

۲۸ تا ۳۵ لیتر مصرف آب قارچ‌ها

یکی از مزایای پرورش قارچ مصرف میزان کم آب است. برای تولید یک کیلوگرم قارچ صدفی ۲۸ لیتر و یک کیلوگرم قارچ دکمه‌ای ۲۵ تا ۳۵ لیتر آب مورد نیاز است که در کشاورزی این میزان مصرف آب بسیار پایین است.

۱/۵ کیلوگرم؛ سرانه مصرف قارچ در ایران

میانگین جهانی مصرف قارچ حدود چهار کیلوگرم برای هر فرد در سال است. این آمار برای ایرانیان ۱/۵ کیلوگرم اعلام شده که در مقایسه با نرخ جهانی مصرف این محصول مفید به صورتی معنادار عدد کوچکی به حساب می‌آید.

۷۰ درصد در ۶ استان

استان‌های تهران، البرز، قزوین، اصفهان، خراسان رضوی و چهارمحال و بختیاری بیشترین میزان تولید قارچ را در کشور به خود اختصاص داده‌اند. در واقع می‌توان عنوان داشت حدود ۷۰ درصد قارچ خوراکی کشور در این شش استان تولید می‌شود.

افق سال ۱۴۰۴؛ تولید ۳۰ کیلوگرم در هر متر

برنامه‌هایی برای افزایش عملکرد تولید قارچ دکمه‌ای در کشور وجود دارد به گونه‌ای که در برنامه‌های پنج ساله توسعه (ششمین) و افق سال ۱۴۰۴ هدف افزایش تولید به ۲۵ تا ۳۰ کیلوگرم قارچ خوراکی در هر متر مربع است.

۶ تا ۸ دوره؛ ظرفیت سالانه تولید قارچ

امکان استفاده از زمین غیرکشاورزی در پرورش قارچ و تعدد دوره‌های کشت در هر سال (به صورت میانگین، ظرفیت تولید قارچ ۶ تا ۸ دوره) از جنبه‌های مفید تولید این محصول است که به آن صرفه اقتصادی می‌بخشد.

۸ میلیون دلار؛ آورده ارزی قارچ

در سال ۹۳ صادرات قارچ از نظر ارزشی ۵/۵ میلیون دلار بود که این عدد در سال ۹۴ به ۸/۸ میلیون دلار افزایش یافت؛ یعنی صادرات قارچ در سال ۹۴ نسبت به سال ۹۳ حدوداً ۵۷ درصد افزایش نشان می‌دهد.

۵۱ درصد؛ سهم بخش خصوصی از تولید قارچ

یکی از برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی برای حمایت از تولید و پرورش قارچ در کشور ایجاد «صندوق حمایت از قارچ» است که ۵۱ درصد مالکیت آن به بخش خصوصی و ۴۹ درصد آن متعلق به بخش دولتی است.

سود آوری ۵ میلیونی سالن ۸۰ متری

به صورت تئوری، از یک سالن ۸۰ متری پرورش قارچ حدود ۲/۵ تن محصول در طی دو ماه برداشت می‌شود. با حذف هزینه‌های جاری این دوره (حدود ۹ میلیون تومان) می‌توان به سودی حدوداً ۴-۵ میلیون تومانی دست یافت.

۳۰ میلیون تومان سرمایه اولیه

بدون در نظر گرفتن قیمت تملک زمین که در مناطق مختلف متنوع است، برای عایق‌کاری، قفسه‌بندی، تجهیزات و تهیه کمیوست و حمل‌ونقل آن به یک سالن ۸۰ متری در حدود ۳۰ میلیون تومان هزینه باید در نظر گرفته شود.

چالش‌های تولید قارچ کشور

پایین بودن تقاضا و نبود برنامه در توزیع قارچ از بزرگ‌ترین مشکلات تولیدکنندگان کشور است. به همین دلایل تولیدکننده مجبور است قارچ را به قیمتی نازل به دلالتان بفروشد و واسطه‌ها قارچ را با قیمتی گران به دست مصرف‌کننده می‌رسانند.

۶۸۰ واحد؛ تولیدکننده‌های قارچ در ایران

براساس اعلام معاونت امور گلخانه‌های وزارت جهاد کشاورزی امسال (۱۳۹۵) ۶۸۰ واحد فعال و ۸۰ واحد غیرفعال و نیمه‌فعال تولید قارچ در کشور وجود دارد. به نظر می‌رسد دلایل تعطیلی این کارخانه‌ها مسائل مالی، تسهیلاتی و مدیریتی است.

۶۵۰۰ نفر؛ اشتغال‌زایی قارچ در ایران

بنا بر آمار دفتر گل و گیاهان زینتی، قارچ‌های خوراکی و گیاهان دارویی وزارت جهاد کشاورزی (سال ۱۳۹۳) حدود ۶۵۰۰ نفر به صورت مستقیم در کسب و کار تولید قارچ سهم بوده‌اند. سهم غیرمستقیم این بخش قابل توجه است.

